

УДК 329.11:929

DOI <https://doi.org/10.32782/2312-1815/2026-23-18>

Михайло Москалюк
ORCID: 0009-0009-5889-4637

В'ЯЧЕСЛАВ ЛИПІНСЬКИЙ – ТЕОРЕТИК КОНСЕРВАТИЗМУ ТА ФУНДАТОР ДЕРЖАВНИЦЬКОЇ КОНЦЕПЦІЇ В УКРАЇНСЬКІЙ ПОЛІТИЧНІЙ НАУЦІ

У статті досліджено еволюцію політичних поглядів В'ячеслава Липинського – відомого українського вченого, теоретика вітчизняного консерватизму та основоположника державницького напрямку в українській політичній науці. Розглянуто фактори впливу на формування світогляду В. Липинського, зокрема його аристократичне походження, навчання в Київській гімназії та університетах Кракова і Женеви, опрацювання теоретичної спадщини відомих західноєвропейських вчених і мислителів. Виокремлено три періоди становлення і трансформації його світоглядних позицій: від прихильника ідеї побудови в Україні демократичної республіки – до репрезентанта консервативної ідеології та оригінальної гетьмансько-монархічної моделі вітчизняного державотворення. Звернено увагу на дискусійний характер у фаховому науковому середовищі пропонованої періодизації еволюції політичних поглядів В. Липинського та послідовність і тяглість його державно-самостійницької позиції.

Особлива увага звернена на характеристику ідеології консерватизму в його наукових дослідженнях та державотворчу концепцію, засновану на територіальному патріотизмі, класократії (владі найкращих) і монархічній формі правління. Охарактеризовано участь В. Липинського в ідеологічно-партійній сфері та партійному будівництві.

Наголошено на необхідності критичного осмислення ідейно-теоретичної спадщини В'ячеслава Липинського та її суспільно-політичної актуальності для характеристики державотворчих процесів в сучасній Україні та розвитку вітчизняної політичної науки.

Ключові слова: *В'ячеслав Липинський, політична доктрина, консерватизм, «класократична держава», еліта, монархізм, демократія, ідея територіального патріотизму, незалежність.*

Серед відомих та авторитетних представників вітчизняної політичної думки особливої уваги заслуговує В'ячеслав Липинський – видатний український політолог, історик і публіцист, ключовий теоретик українського консерватизму, основоположник державницького напрямку в українській політичній науці. Оригінальні теорії В. Липинського з проблем українського державного будівництва і формування національної еліти, як і доктрина територіального патріотизму та ідея соборності України, залишаються актуальними сьогодні. Важливими є також його партіологічні напрацювання у виробленні стратегії партійної діяльності, порівняльний аналіз комуністичних та фашистських політичних систем тощо. Загалом теоретичний доробок та внесок В. Липинського в українську політичну науку важно переоцінити. Не випадково у наукових колах його порівнюють із постатями Е. Канта і М. Вебера.

Джерельною базою дослідження заявленої проблематики є теоретична спадщина В. Липинського, зокрема його фундаментальна праця, написана в 1919–1926 рр., «Листи до братів-хліборобів». Вона стала своєрідним маніфестом українського консерватизму та монархізму. Попри те, що ця тема була предметом наукового розгляду С. Бульбенюк, П. Гай-Нижника, М. Горелова, І Гошуляка, Д. Веденєєва, О. Ситника, М. Поліковського, М. Поповича, В. Потульницького, В. Томахівата ін., вона потребує подальшого, насамперед комплексного дослідження, особливо в контексті її актуалізації та узагальнення теоретичної спадщини В. Липинського для розвитку вітчизняної політичної науки.

© М. Москалюк, 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

У зв'язку із цим **метою** пропонованої статті є системний комплексний аналіз ідейно-теоретичної наукової спадщини В. Липинського, з'ясування його внеску у розвиток української політології взагалі та вітчизняної партології зокрема. Для досягнення заявленої мети потрібно виконати такі **завдання**: розглянути еволюцію світогляду В. Липинського від речника ідей республіканізму до апологета гетьманського монархізму; з'ясувати сутність його консервативної концепції; здійснити політологічний аналіз процесу українського державотворення у візії В. Липинського, виокремивши притаманні особливості; охарактеризувати вплив його ідейно-теоретичної спадщини на розвиток українсько політичної думки та політичної науки загалом.

Для досягнення поставленої мети автор використовував **методи** – історичний, ретроспективний, аналітичний, контент-аналізу, синтезу й узагальнення.

Результати й обговорення. На формування світогляду В. Липинського вплинула низка факторів: аристократичне походження (був представником польського шляхетського роду, що осів на Поділлі ще у XVII столітті); навчання в Київській гімназії, де перейнявся українством і свідомо обрав українську ідентичність; краківський період (навчання в Ягеллонському університеті з одного боку сприяло науковому зацікавленню консерватизмом як ідейно-політичною течією, а з іншого – українською історією; навчання у Вищій школі соціальних наук в Женеві (дало змогу близько ознайомитися з тодішньою західноєвропейською політичною і соціологічною думкою кінця XIX – першої чверті XX ст., зокрема з концепцією Л. Гумпловича про сутність і походження держави, теоріями еліт Г. Моски, В. Парето та Р. Міхельса). Також на формування світогляду В. Липинського вплинули ряд теоретичних напрямків західноєвропейської політичної і соціологічної науки того часу, зокрема ранні теорії соціального конфлікту Г. Гегеля, К. Маркса, Г. Ратценгофера і Ф. Опенгеймера, концепції Ж. Сореля з критикою доктрин демократії і лібералізму, теорії М. Вебера про значення ірраціональних впливів у людському існуванні [9, с. 21–22].

У фаховому науковому середовищі немає єдиного підходу щодо еволюції політичних поглядів В. Липинського. На думку українського політолога В. Потульницького через брак дореволюційних джерел, зокрема особистої переписки В. Липинського до 1917 р., нез'ясованим залишається питання чи він весь час був прихильником консервативної ідеології, чи все таки до Першої світової війни дотримувався демократичних поглядів [8, с. 37]. У цьому контексті український вчений із діаспори Л. Білас стверджує, що В. Липинський завжди залишався монархістом [12, р. 264–269]. Натомість директор Східноєвропейського дослідного інституту проф. Я. Пеленський вважає, що на консервативні позиції він перейшов після поразки української революції 1917–1920 рр., насамперед через неефективну політику українських демократичних урядів, нездатність тогочасної правлячої еліти впоратися із складними проблемами державного будівництва, пов'язаними із організацією адміністративного апарату та необхідних силових структур [13, р. 327–328]. У зв'язку з цим Я. Пеленський виокремлює три періоди у науковій творчості В. Липинського: ранній – демократичний (1908–1919 рр.), консервативно-монархічний (1919–1929 рр.) та, з огляду на розкол у гетьманському таборі, – короткий (1929–1931 рр.), протягом якого В. Липинський був незалежним консерватором [7, с. 19].

Як зауважує В. Потульницький, демократичний період був вимушений в науковій та суспільно-політичній діяльності В. Липинського через неможливість пропагувати до 1919 р. консервативні гетьмансько-монархічні ідеї [8, с. 40]. Попри те, що у «Нарисі програми Української демократично-хліборобської партії, написаному» в серпні 1917 р., він виступає за проголошення Установчими Зборами Української демократичної республіки на чолі з президентом, розподіл влади на законодавчу, репрезентовану Соймом та виконавчу (Генеральний Секретаріат) [2, с. 259–260], у листі-зверненні до української наукової

та громадської еліти, оприлюдненому 8 листопада 1919 р. з приводу пояснення причин складання своїх дипломатичних повноважень (протягом 1918–1919 рр. був послом гетьманського уряду Павла Скоропадського та Директорії в Австрії), В. Липинський стверджував, що віддаючи «дань духові часу», змушений був прийняти «республіканську форму правління» [1, с. 28].

Разом з тим, варто зазначити, вчений завжди залишався представником самостійницької позиції у виборі варіантів побудови Української держави. У ранньому (демократичному) періоді становлення своїх політичних поглядів він обґрунтував державницьку концепцію у згаданому трактаті «Нарис програми Української демократичної хліборобської партії», використовуючи поняття «суверенність українського народу», «вільна Україна», «українська держава» [2, с. 254–255].

Зневірившись у державотворчих спроможностях Директорії, В. Липинський після добровільної відставки з дипломатичної посади залишився на постійне проживання в Австрії, де повернувся до плідної наукової діяльності, був редактором низки видань. Протягом 1926–1927 рр. завідував кафедрою української державності в Українському науковому інституті в Берліні. Власне у цей другий період еволюції світогляду його політичні погляди оформилися в оригінальній консервативній гетьмансько-монархічній концепції українського державного будівництва, детально охарактеризованій в фундаментальній праці «Листи до братів-хліборобів» [3]. Ця політична концепція, як зауважує В. Потульницький, «започаткувала новий, консервативний напрям в українській політології, включала державницькі монархістські погляди разом із засадами християнства, етики і консервативної ідеї» [8, с. 40].

Характеризуючи концепцію українського монархізму, В. Липинський виокремлює п'ять її основних підвалин: 1) аристократія; 2) класократія; 3) територіальний патріотизм; 4) український консерватизм; 5) релігійна етика.

Здійснивши екскурс в історичне минуле українських земель, В. Липинський ґрунтує екзистенційну необхідність побудови Української держави, наголошуючи, що її самостійно ніхто не подарує, вона є результатом складного процесу державотворення [5, с. 76]. Вчений приходить до висновку, що ідеальною формою державного правління в майбутній Українській державі має бути спадкова монархія гетьманського зразка, започаткована Б. Хмельницьким та репрезентована надалі гетьманським родом Скоропадських. Гетьман виступає тією цементуючою силою, своєрідним «національним прапором», навколо якого об'єднується вся Україна. «Наш Гетьман, – пише В. Липинський, – не єсть ані самодержавним охлократичним установителем і розрушителем закону, ані вибираним для безкарного топтання закону безвладним демократичним президентським манекіоном. Гетьман... єсть найвищим охоронителем державного і національного закону...» [3, с. XXXIV]. Б. Хмельницького він вважав свідомим будівничем української держави, справу якого продовжив П. Скоропадський. Таким чином, гетьманський монархічний режим передбачав концентрацію виконавчої влади в руках гетьмана як суверена нації, глави уряду та головнокомандувача. Законодавча влада належала двопалатному парламенту з територіальною та трудовою палатами. Перша формувалася представниками від територій (земель), друга – трудових організацій. На думку вченого, ця правова монархія у формі гетьманату докорінно відрізняється від московської монархії, що опиралася на нічим не обмежену владу царя і польської, де король не був самостійною суб'єктом політики, а маріонеткою шляхти.

Критикуючи як республіканську парламентську демократію через непередбачуваність результатів виборів і можливість здобуття влади випадковими учасниками виборчого процесу, так і охлократію, де панує одна соціальна верства, мають місце насильство і примус, В. Липинський обґрунтовує необхідність встановлення саме класократії – особливого типу політичного режиму в Україні, відмінного від демократичного та охлократичного. Вчений

вважав, що лише вона здатна гармонізувати суспільні відносини в контексті оптимального поєднання необхідності збереження традицій (консерватизму) та суспільної потреби в позитивних змінах (прогресу) [10, с. 305–306].

Допомагати гетьману здійснювати управлінські функції мала аристократія – активна меншість, яка є результатом добору кращих представників всіх суспільних класів. Серед яких: хліборобський (поміщики, селяни, сільські робітники); промисловий (власники фабрик, інженери, робітники); фінансовий і купецький (всі ті, хто живе не за рахунок виробництва певних видів продукції, а за рахунок обміну продуктами); комунікаційний (залізничники, шофери, поштарі, телеграфісти тощо); інтелігенція, яка має здійснювати ідеологічні функції (духовенство, вчителі, письменники, журналісти, адвокати, лікарі та ін.). Характеризуючи стани, він виокремлює організаторів і організованих. У хліборобів – це поміщики і селяни, у промисловців – власники фабрик і заводів та робітники [8, с. 42]. Саме хліборобському класу, який пов'язаний із землею, прагне стабільності у державі та становить основу української нації В. Липинський відводив роль головної рушійної сили політичного процесу і державотворення.

В основу формування аристократії В. Липинський поклав принцип «територіального партіотизму», який, на його думку, є важливіший за національний. «Українцем є всякий, – писав він, – хто хоче, щоб Україна перестала бути колонією, щоб з різних її племен, рас і вір повстала одна українська держава» [3, с. XX]. Сприйняття ним Українця батьківщини для всіх її громадян незалежно від етнічного походження відповідало суті політичної концепції нації, нації-держави, як і його твердження «без власної держави нема й не може бути нації української» [3, с. XX]. Варто зауважити, що В. Липинський був етнічним поляком, але свідомо обрав українську ідентичність. Він вважав, що потрібно відродити українську аристократію, яка повинна виконати свою державотворчу місію. У зв'язку з цим В. Липинський засуджував націоналізм, стверджував, що відсутність територіального патріотизму серед тих, хто населяв Україну завжди негативно впливала на процес державотворення. Натомість український консерватизм він розглядав «як утвердження всередині українського громадянства організованих сил авторитету, дисципліни, правопорядку, політичної культури, здатних у майбутньому стати носіями української державної влади, приборкувати і спрямовувати в потрібне русло різних бунтарів» [8, с. 44].

Особливу увагу у своїй політологічній концепції В. Липинський приділяв ролі релігії і церкви. Релігійний аспект його доктрини висвітлений у праці «Релігія і церква в історії України» [4]. Релігію вчений розглядав як своєрідну об'єднуючу ідею державотворення, тому вважав за необхідне запровадження в майбутній Українській державі повної рівноправності всіх релігійних конфесій і християнських організацій. У листуванні з О. Назаруком, – відомим представником оцидентального напрямку в українському християнсько-суспільному русі міжвоєнної Галичини, – він гостро розкритикував його прихильність до римського католицизму. «Треба не забувати, – писав він, – що у нас є три традиційні, історично вироблені християнські релігії. Бачити єдиний порятунок у нас, на візантійському ґрунті, лише в римському католицизмі – це значить якнайбільше цьому католицизмові шкодити. І ви не слушно в своїй статті ганьбите «візантинізм». Це культура інша, ніж західна, але це культура, причім найкраще до нашого дикого самостійного ґрунту пристосована» [11, арк. 73].

Як бачимо, суть політичної доктрини В. Липинського полягає в тому, що український монархізм органічно впливає з класократії, а вона, у свою чергу, – з християнського погляду на світ.

Основні постулати політичної концепції В. Липинського знайшли своє застосування у програмних засадах та діяльності Українського союзу хліборобів-державників (УСХД), організації, створеної у Відні в 1920 р. за його активної участі. Зокрема він очолював Раду

присяжних УСХД, редагував видання «Хліборобська Україна» [5, с. 70]. Варто зауважити, що УСХД В. Липинський відводив особливу роль у здійсненні контролю за діяльністю гетьмана задля недопущення диктатури. Власне владу гетьмана повинна була обмежувати Рада присяжних і виконавчий орган – Гетьманська Управа [10, с. 313].

Консервативно-монархічні ідеї В. Липинського протягом 20-х рр. ХХ ст. поширилися серед українських емігрантів – прихильників гетьманського руху у країнах Європи та Америки. У міжвоєнній Галичині окремі представники християнсько-суспільного табору, попри певні застереження, підтримували ці політичні погляди [6, с. 249–250].

У короткому (третьому) етапі становлення політичних поглядів В. Липинський після розколу гетьманців, насамперед через розбіжності у розумінні шляхів українського державотворення на тлі ідеології консерватизму, припиняє діяльність УСХД та створює в 1930 р. нову організацію «Братство українських класократів-монархістів, гетьманців». Близькою до ідейних позицій Братства залишалися галицькі монархісти І. Кривецький, І. Крип'якевич, Т. Коструба та особно Д. Дорошенко. Проте невдовзі діяльність Братства почала занепадати, а після смерті В. Липинського воно припинило своє існування в 1931 р. [10, с. 322–324].

Висновки. В'ячеслав Липинський – один з найоригінальніших політичних мислителів України, чії ідеї випередили свій час. Він є автором новітньої теорії українського консерватизму, в основі якого покладено побудову соборної Української держави та формування модерної української політичної нації. Важливим вкладом В. Липинського в політичну науку також можна вважати запропоновану ним типологію форм державного устрою – класократію, демократію та олігархію із аргументацією доцільності впровадження класократичної моделі, втілення плюралістичних принципів у функціонування політичних процесів, аналіз шляхів забезпечення легітимності влади, теорію та практику партійного будівництва. Державницькі погляди В. Липинського в поєднанні із засадами християнства, етики і національного консерватизму складають основний зміст його ідейно-теоретичної спадщини, яка стала вагомим внеском у українську суспільно-політичну думку та вітчизняну політичну науку.

Література:

1. В'ячеслав Липинський та його доба. Науковий збірник. Кн. 1. К., 2010. 551 с.
2. Липинський В. Нарис програми української демократичної хліборобської партії. В'ячеслав Липинський: Історико-політологічна спадщина і сучасна Україна / Я. Пеленський (ред.); Східноєвропейський дослідний ін-т ім. В. Липинського та ін. К.; Філадельфія, 1994. с. 259–260.
3. Липинський В. Листи до братів-хліборобів: Про ідею і організацію українського монархізму. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/3615/file.pdf>.
4. Липинський В. Релігія і церква в історії України. Філадельфія, 1925. 111 с. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/1197/file.pdf>.
5. Лісяк-Рудницький І. Історичні есе: В 2. т., К., 1994. т. 2, 573 с.
6. Москалюк М. Гетьманський рух і українська клерикальна течія консервативної політичної думки міжвоєнної Галичини. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія: Політологія, Соціологія, Філософія. 2006. № 8. С. 248–253.
7. Пеленський Я. Спадщина В'ячеслава Липинського і сучасна Україна. В'ячеслав Липинський: Історико-політологічна спадщина і сучасна Україна / Я. Пеленський (ред.); Східноєвропейський дослідний ін-т ім. В. Липинського та ін. К.; Філадельфія, 1994. С. 15–29.
8. Потульницький В. Політична доктрина В. Липинського. *Український історичний журнал*. 1992. № 9. С. 37–45.
9. Томахів В. В'ячеслав Липинський як теоретик українського державотворення: формування політичних ідеалів. *Вісник КНЛУ*. Серія Історія, економіка, філософія. 2012. Випуск 17. С. 21–24.
10. Україна ХХ ст.: суспільно-політичні моделі національної держави (державницька ідеологія та програмні засади провідних українських політичних партій і громадсько-політичних об'єднань) /

П. П. Гай-Нижник (керівник проекту, упоряд. і наук. ред.); авт. кол.: П. П. Гай-Нижник, С. І. Губський, А. В. Іванець та ін. К., 2018. 705 с.

11. ЦДДА України у Львові, ф. 359, оп. 1, спр. 266, арк. 73.

12. Bilas L. The Intellectual Development of V. Lypynski. His world View and Political Activite before World War I. Harvard Ukrainian Studies. 1985. Vol. IX. N 3–4. P. 264–269.

13. Pelenski J. Lypynski and the Problem of the Elite. Ibid. P. 327–328.

References:

1. V'iacheslav Lypynskiy ta yoho doba [Viacheslav Lypynskiy and his era]. (2010). Naukovyi zbirnyk, 1, 551 p. [in Ukrainian].

2. Lypynskiy, V. (1994). Narys prohramy ukrainskoi demokratychnoi khliborobskoi partii [Outline of the program of the Ukrainian Democratic Agrarian Party] [in Ukrainian]. In Ya. Pelenskiy (Ed.), V'iacheslav Lypynskiy: Istoryko-politolohichna spadshchyna i suchasna Ukraina (pp. 259–260). Kyiv; Philadelphia. [in Ukrainian].

3. Lypynskiy, V. (n.d.). Lysty do brativ-khliborobiv: Pro ideiu i orhanizatsiiu ukrainskoho monarkhizmu [Letters to agrarian brothers: On the idea and organization of Ukrainian monarchism] [in Ukrainian]. Retrieved from: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/3615/file.pdf> [in Ukrainian].

4. Lypynskiy, V. (1925). Relihiia i tserkva v istorii Ukrainy [Religion and church in the history of Ukraine] [in Ukrainian]. Philadelphia. Retrieved from: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/1197/file.pdf> [in Ukrainian].

5. Lysiak-Rudnytskyi, I. (1994). Istorychni ese [Historical essays] [in Ukrainian] (Vol. 2). Kyiv. [in Ukrainian].

6. Moskaliuk, M. (2006). Hetmanskyi rukh i ukrainska klerykalna teliia konservatyvnoi politychnoi dumky mizhvoiennoi Halychyny [Hetman movement and clerical current of conservative political thought in interwar Galicia] [in Ukrainian]. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Serii: Politolohiia, Sotsiolohiia, Filosofiia, 8, 248–253. [in Ukrainian].

7. Pelenskiy, Ya. (1994). Spadshchyna V'iacheslava Lypynskoho i suchasna Ukraina [The legacy of Viacheslav Lypynskiy and modern Ukraine] [in Ukrainian]. In V'iacheslav Lypynskiy: Istoryko-politolohichna spadshchyna i suchasna Ukraina (pp. 15–29). Kyiv; Philadelphia. [in Ukrainian].

8. Potulnytskyi, V. (1992). Politychna doktryna V. Lypynskoho [Political doctrine of V. Lypynskiy] [in Ukrainian]. Ukrainskyi istorychnyi zhurnal, 9, 37–45. [in Ukrainian].

9. Tomakhiv, V. (2012). V'iacheslav Lypynskiy yak teoretik ukrainskoho derzhavotvorennia: formuvannia politychnykh idealiv [Viacheslav Lypynskiy as a theorist of Ukrainian state-building: formation of political ideals] [in Ukrainian]. Visnyk KNLU. Serii: Istorii, ekonomika, filosofiia, 17, 21–24. [in Ukrainian].

10. Hai-Nyzhnyk, P. P. (Ed.). (2018). Ukraina XX st.: suspilno-politychni modeli natsionalnoi derzhavy [Ukraine in the 20th century: socio-political models of the national state] [in Ukrainian]. Kyiv. [in Ukrainian].

11. Central State Historical Archives of Ukraine in Lviv. (n.d.). Fund 359, inventory 1, file 266, sheet 73.

12. Bilas, L. (1985). The intellectual development of V. Lypynskiy: His world view and political activity before World War I. Harvard Ukrainian Studies, 9(3–4), 264–269.

13. Pelenskiy, J. (1985). Lypynskiy and the problem of the elite. Harvard Ukrainian Studies, 9(3–4), 327–328.

Mykhailo Moskaliuk. Viacheslav Lypynskiy – theoretician of conservatism and founder of the state-centric concept in Ukrainian political science

This article examines the evolution of the political views of Viacheslav Lypynskiy, a prominent Ukrainian scholar, a leading theorist of national conservatism, and a founder of the state-centered approach in Ukrainian political science. The study analyzes the key factors that shaped Lypynskiy's worldview, including his aristocratic background, education at the Kyiv Gymnasium and the universities of Kraków and Geneva, as well as his engagement with the theoretical legacy of prominent Western European scholars and thinkers. Three principal stages in the formation and transformation of his ideological positions are identified: from an early proponent of the idea of establishing a democratic republic in Ukraine to a representative of conservative

ideology and the author of an original Hetman-monarchical model of Ukrainian state-building. Particular attention is paid to the debatable nature of this periodization within the scholarly community, as well as to the consistency and continuity of Lypynskyi's state-oriented and independence-centered stance.

Special emphasis is placed on the characterization of conservatism in Lypynskyi's scholarly works and on his state-building concept, grounded in the principles of territorial patriotism, classocracy (rule of the best), and a monarchical form of government. His participation in ideological and party-political processes, as well as in party-building activities, is also examined.

The article underscores the necessity of a critical reassessment of Viacheslav Lypynskyi's intellectual legacy and highlights its contemporary socio-political relevance for understanding state-building processes in modern Ukraine and for the further development of Ukrainian political science.

Key words: *Viacheslav Lypynskyi, political doctrine, conservatism, "classocratic state", elite, monarchism, democracy, territorial patriotism, independence.*

Відомості про автора:

Москалюк Михайло – кандидат політичних наук,
доцент кафедри політичних наук,
Карпатський національний університет імені Василя Стефаника.

Дата першого надходження статті до видання: 14.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 07.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 27.05.2026